

Revisionsrapport

Beslutad: 2024-02-23

Diarienummer: 2023/0364

Centrala studiestödsnämnden

Revisionsrapport – Granskning av CSN:s modell för beräkning av förväntade framtida låneförluster

Som en del av arbetet med att granska Centrala studiestödsnämndens (CSN) årsredovisning 2023 har vi översiktligt granskat vissa antaganden som tillämpas i CSN:s modell för att beräkna reserveringar för låneförluster.

Vi vill med denna revisionsrapport uppmärksamma er på iakttagelser från vår granskning av tillämpade antaganden i beräkningsmodellen.

Vi vill att ni svarar på denna revisionsrapport senast 2024-03-22. Beskriv vilka åtgärder ni planerar att vidta med anledning av våra iakttagelser.

CSN:s modell för beräkning av förväntade framtida låneförluster

I årsredovisningen värderar CSN alla lånefordringar, administrativa avgifter, återkrav och skadestånd med avdrag för reserveringar på grund av förväntade framtida låneförluster. Totala reserveringar uppgick till cirka 27 miljarder kronor i årsredovisningen 2022. Beloppet består till cirka 95 % av reserveringar för förluster som avser lånetyperna studiemedel, studielån och annuitetslån.

En modell för att beräkna reserveringar för förväntade framtida låneförluster för ovan nämnda lånetyper har utvecklats av CSN med input från Ekonomistyrningsverket.

Modellens utformning ska syfta till att säkerställa efterlevnad av förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag och försiktighetsprincipen samt minska räntekänslighet.

Det saknas övergripande styrdokument för modellens målsättning och resonemang kring de antaganden som ska tillämpas. Det är därför svårt att utvärdera om CSN värderar reserveringar för lånefordringar enligt modellens målsättning.

Reserveringen baseras i huvudsak på beräkningar på individnivå gällande återbetalningsskyldiga låntagare och kompletteras med beräkningar på generell nivå. CSN gör den individuella beräkningen utifrån tre värderingsprinciper där värderingsprincip 2 utgår från de trygghetsregler som finns för låntagarna vid återbetalning. Reserveringar utifrån värderingsprincip 2 utgör drygt 14 miljarder kronor i årsredovisningen 2022, vilket är den största delen av reserveringarna för låneförluster. Det är också denna princip som i störst utsträckning bygger på antaganden med större mått av osäkerhet.

Värderingsprincip 2 bygger på en bedömning av låntagarnas framtida möjligheter att betala tillbaka lånet utifrån låntagarnas ekonomiska förutsättningar och skuldens storlek. För att uppskatta vilka de ekonomiska förutsättningarna är gör CSN beräkningar baserade på antaganden om låntagarnas framtida inkomst, tillväxt och ränta.

Räntan är den parameter som vid förändrade antaganden får störst effekt på reserveringen. Den räntesats som CSN tillämpar i beräkningsmodellen utgörs av ett genomsnitt av den låneränta som gällt de senaste fem åren plus nästkommande år. I modellen antas den vid beräkningstidpunkten framräknade genomsnittsräntan gälla för all framtid. Detta långsiktiga framåtriktade antagande baseras nästan uteslutande på historisk information från en relativt kort period.

Det är oklart om metoden för beräkning av ränta är enligt modellens syfte

Metoden som CSN använder för att beräkna genomsnittsräntan innebär att det finns en risk att den genomsnittsränta som tillämpas i nuvarande ränteläge är för låg eftersom räntorna de senaste fem åren har varit historiskt låga. Vid en beräkning av genomsnittsräntan som utgår från en period om sex år med ovanligt låga räntor kommer det att ta flera år innan ett helt nytt ränteläge fasats in i modellberäkningen.

Om CSN skulle utgå från ett längre tidsperspektiv skulle även perioder med högre räntor ingå i beräkningen av genomsnittsräntan. Ett längre tidsperspektiv innebär att nuvarande genomsnittsränta skulle vara högre vilket skulle medföra att reserveringar av låneförluster i årsredovisningen blir större.

Det framgår av 2 kap. 7 § andra stycket i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag att när årsredovisningen upprättas ska värdering av de olika posterna göras med iakttagande av rimlig försiktighet.

Vår bedömning är att CSN inte behöver beakta dessa iakttagelser vid beräkning av reserveringar för låneförluster 2023. I avsnittet redovisningsprinciper i årsredovisningen beskriver CSN årligen hur olika scenarier skulle påverka reserveringens storlek. Detta gör att det för en läsare av årsredovisningen är transparent vilken påverkan förändrade antaganden skulle få.

Rekommendationer

Vi lämnar följande rekommendationer till CSN:s ledning:

- Utreda om det finns behov av en metodförändring vid beräkning av genomsnittsräntan.
- Upprätta övergripande styrdokument som tydligt beskriver målsättning och resonemang bakom de tillämpade antagandena i modellen, oavsett om dessa förändras eller inte.

Ansvarig revisor Marika Johansson har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Bernadette Larsson har varit föredragande.

Marika Johansson

För kännedom

Utbildningsdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen